

СЕКЦІЯ 2. ПОТЕНЦІАЛ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

УДК 631.525.2:631.563

ТОВАРНІ ПОКАЗНИКИ БУЛЬБ КАРТОПЛІ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Бобер А. В., канд. с.-г. наук, доцент,
Набільський Ю. О., магістр
e-mail: Bober_1980@i.ua

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. Представлено результати досліджень впливу сортових особливостей на товарні показники бульб картоплі, вирощеної в умовах особистого селянського господарства Чернігівської області. За комплексом біометричних та товарних показників, серед досліджуваних сортів, що вирощувалися в умовах Чернігівської області, виділилися бульби сортів картоплі Беллароза та Гранادا, які характеризувалися високою товарністю (понад 90 %).

Ключові слова: бульби картоплі, сорти картоплі, біометричні показники, товарні показники, стандартні бульби.

Картоплярство є однією із пріоритетних сфер сільськогосподарського виробництва в Україні. На сьогодні питання розвитку галузі включає такі завдання: виведення нового та високоякісного насіння нових сортів; розробка нових технологій вирощування картоплі, обробіток ґрунту та догляд за рослинами; проектування сучасних картоплесховищ; застосування європейської моделі системи контролю якості насінневої та товарної картоплі [4].

Сучасний стан сільського господарства потребує нових більш продуктивних сортів культури, з високими показниками якості, стійкими до біотичних та абіотичних факторів навколишнього середовища. Сорт є вирішальним фактором у формуванні адаптивних кормових агрофітоценозів і агроєкосистем. Саме сорт відіграє вирішальну роль у розв'язанні основних агровиробничих і екологічних проблем рослинництва і кормовиробництва, підвищенні стійкості та продуктивності агроєкосистем на протязі тривалого часу, ресурсо- і енергоекономічності, екологічної безпеки виробництва при збереженні оптимальних екологічних параметрів середовища. Основою високопродуктивного вітчизняного картоплярства є сорт. Жоден сорт не може в різних погодних і агротехнічних умовах вирощування формувати однаково хороші та стабільно лежкі врожаї з високими товарними якістьми. Створені в Україні сорти мають різноманітний ареал вирощування і не поступаються закордонним за господарськими й товарними характеристиками [1, 2].

Метою досліджень було вивчення впливу сортових особливостей на товарні показники бульб картоплі вирощених в умовах особистого селянського господарства Чернігівської області.

Дослідження проводили у навчально-науково-виробничій лабораторії «Переробки плодів та овочів» кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва ім. проф. Б.В. Лесика» НУБіП України. Об'єктами досліджень були сорти бульб картоплі: Беллароза, Слов'янка, Рів'єра, Гранادا, Циганка вирощені в умовах Чернігівської області.

Збирання бульб із всіх варіантів проводили одночасно з настанням технічної стиглості, формували середню пробу та оцінювали відповідність її стандарту за загальноприйнятими методиками [1, 3]. За результатами проведених досліджень встановлено, що бульби картоплі всіх досліджуваних сортів відрізнялися за біометричними показниками. Маса товарних бульб картоплі досліджуваних сортів варіювала у межах 94,1-175,9 г. Найкрупніші бульби формували рослини сорту Рів'єра. Найбільш вирівняними за цією ознакою були бульби сортів Гранادا та Беллароза – коефіцієнт типовості Левіса становив 1,06-1,08. Найбільшу різницю за масою бульб встановлено для сортів Слов'янка та Циганка.

Важливим біометричним показником, що нормується діючими стандартами, є розмір бульб за найбільшим поперечним діаметром. Для бульб ранніх та середньоранніх сортів округло-овальної форми цей показник має становити не менше 30 мм, видовженої – 25 мм. За формою бульби всіх досліджуваних сортів, крім сортів Слов'янка та Гранادا, були округло-овальними (індекс форми коливався у межах 1,8-2,0 одиниць).

Як відомо з даних літератури [1], форма бульб впливає на придатність їх до переробки. Найпридатнішими для виробництва чіпсів є бульби округлої та довгасто-овальної форми; на гарнірну картоплю – бульби, що мають овальну, довгу і дуже довгу форму. Як показали результати досліджень, бульби всіх досліджуваних сортів, крім сортів Гранادا та Слов'янка є придатними для виробництва чіпсів. Рослини картоплі цих сортів формували більш видовжені бульби – індекс форми 1,8-2,0. Вони придатні й для виготовлення гарнірів.

У результаті проведених досліджень встановлено, що за найбільшим поперечним діаметром всі бульби досліджуваних сортів відповідали вимогам державного нормування.

Під час оцінки зовнішнього вигляду бульб картоплі крім розміру та форми визначали також – кількість та глибину залягання вічок. Від цих показників залежить кількість втрат під час очищення. Характеристику глибини залягання вічок на бульбах досліджуваних сортів картоплі визначали згідно стандартів Європейської асоціації рослинництва [1], за 9-бальною шкалою: дуже мілкі (1,09 мм і менше) – 9 балів; мілкі (1,10-1,39 мм) – 7 балів; середньо-глибокі (1,40-1,69 мм) – 5 балів; досить глибокі (1,70-1,99) – 3 бали; дуже глибокі (2,00 і більше мм) – 1 бал.

Як показали результати досліджень, у бульб картоплі сортів Гранادا, Слов'янка та Циганка глибина залягання вічок становила 1,4-1,6 мм (середньо-глибокі). За цим показником вони отримали по 5 балів і є придатними до переробки. Поряд з глибиною залягання вічок важливе значення має їх кількість на бульбі. Найпридатнішими для переробки є бульби, в яких мінімальна кількість вічок. У

результаті проведених досліджень найменшу їх кількість виявлено у бульбах сортів Рів'єра – 7,8 шт., Слов'янка – 8,2 шт., Гранادا – 8,6 шт.

Під час проведення досліджень сформовані середні проби бульб досліджуваних сортів картоплі аналізували у відповідності з вимогами стандарту. Бульби досліджуваних сортів картоплі було розділено на стандартні, нестандартні та технічний брак. Окремо проводили визначення забрудненості.

За результатами проведених досліджень встановлено, що найбільшу кількість стандартних бульб у досліджуваних пробах мали сорти Беллароза та Гранادا – більше 90%. Менші значення цього показника мали сорти Рів'єра – 87,6%, Слов'янка – 88,3% та Циганка – 89,2%. Найбільшу кількість механічно пошкоджених бульб картоплі виявили у пробах сортів Слов'янка – 5,2% та Гранادا – 4,0%. Найбільшу кількість бульб картоплі з відхиленнями за розміром виявлено у пробах сортів Циганка та Рів'єра 2,8 та 3,2% відповідно. Найбільш однотипними за розмірами були бульби сортів картоплі Беллароза та Гранادا.

Велику кількість технічного браку (фракцій, що не допускаються стандартами) було виявлено у пробах сорту Циганка – 2,4%. Варто також зазначити, що бульби цього сорту виявилися найбільш схильними до ураження паршею.

Отже, за комплексом біометричних та товарних показників, серед досліджуваних сортів, що вирощувалися в умовах Чернігівської області, виділилися бульби сортів картоплі Беллароза та Гранادا, які характеризувалися високою товарністю (понад 90%).

Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення придатності досліджуваних сортів картоплі до зберігання з метою виділення кращих сортів щодо збереженості товарних та біохімічних показників якості.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук А.А., Колтунов В.А., Олійник Т.М., та ін. Картоплярство: Методика дослідної справи / За редакцією А.А. Бондарчука, В.А. Колтунова. Вінниця: ТВОРИ, 2019. 652 с.
2. Колтунов В.А. Якість плодоовочевої продукції та технологія її зберігання. Частина 1. Якість і збереженість картоплі і овочів: монографія. Київ: Київський НТЕУ, 2004. 568 с.
3. Подпратов Г.І., Бобер А.В., Ящук Н.О. Технохімічний контроль продукції рослинництва: Підручник. К.: ФОП Ямчинський О.В., 2022. 790 с.
4. Kartopliarstvo ye odniieiu iz priorytetnykh haluzei silskohospodarskoho vyrobnytstva v Ukraini – problemy, zdobutky ta propozytsii shchodo innovatsiinoho rozvytku haluzi [Potato growing is one of the priority branches of agricultural production in Ukraine – problems, achievements and proposals for innovative development of the industry]. Retrieved from: http://naas.gov.ua/newsall/newsnaan/?ELEMENT_ID=6596.

Abstract. The results of research on the influence of varietal characteristics on the marketability of potato tubers grown in the conditions of a personal peasant farm in Chernihiv region are presented. According to a complex of biometric and commercial indicators, among the studied varieties grown in the conditions of the Chernihiv region, the tubers of the Bellarosa and Granada potato varieties, which were characterized by high marketability (more than 90%), stood out.

Keywords: potato tubers, potato varieties, biometric indicators, commodity indicators, standard tubers.